

NATIONAL AND SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE COMPLIMENT IN RUSSIAN AND BULGARIAN SPEECH PRACTICE

Abstract: In this article, compliment as a unit of communication appertains to phatic emotives, as its pragmatic function helps to create a positive emotional impact on the addressee. This study differentiates between compliment speech act and commendation speech act. The study of national-cultural distinctions in the use of phatic emotions, which express a compliment in the Russian and Bulgarian speech practice, has been achieved according to the cultural scenarios of their use and the communicative intentions of the native speakers during the speech in situations of phatic communication. Various speech tactics while using compliments are considered. The study also comments on the national-specific features of the use of compliments in Russian and Bulgarian speech practice.

Author information:

Nadezhda Stoykova

Senior Lecturer

PhD at Department of Russian Language
at Konstantin Preslavski – University of Shumen

✉ n.stoykova@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

Compliment, phatic emotive, Russian
speech practice, Bulgarian speech practice

Процесът на социализация на езиковата личност е свързан с опознаването и изучаването на отделни елементи от културата на речевото поведение. Способността да се изказват комплименти е отличителна черта на социализираната езикова личност. В културната речева традиция на всеки език, при изразяването на комплименти, могат да се открият определени национално-специфични особености, които пораждат естествената потребност от съпоставителното им изучаване. Комплиментите се отнасят към онези езикови средства, които изразяват положителна вежливост. Освен това, като едно от етикетните средства във всеки език, те са мерило за такива личностни параметри като възпитание и култура на речевото поведение на носителите на езика.

Комплиментите са добре изучени в руския и българския език. Много от българските изследователи се позовават на теоретичните постановки на руската лингвистична школа, което от своя страна логично обяснява откриването на редица общи теми и решаването на много спорни въпроси. При проучването на литературните източници се забелязва, че съвременните изследвания на комплиментите в двата езика са базирани на функционално-семантичните и прагматични характеристики на тази езикова категория, свързани са с джандърния аспект и в съпоставка с други езици. В научните разработки често се откроява и един от основните спорни момента – статута на речевия акт комплимент [1, 2, 3, 4, 7, 9, 13, 14, 15, 16, 17]. Водещ фокус в трудовете на посочените автори е разграничаването на акта комплимент от акта похвала.

Комплиментът като единица на комуникативното общуване може да бъде отнесен към фатическите емотиви, тъй като неговата прагматична функция способства за създаването на

положително емоционално въздействие върху адресата. Какво всъщност са фатическите емотиви: в теоретичните изследвания, посветени на фатиката позитивният фатически емотив се дефинира като комуникативна единица, която съдържа оценъчност и е насочена към адресата с цел позитивно емоционално въздействие. Фатическите емотиви имат ярко изразена стратегическа насоченост – емоционалната оценка, съдържаща се в тях е тактиката, чрез която говорещият демонстрира добронамереност и симпатия към събеседника, отправяйки му по този начин „комуникативен подарък“ [10].

Съгласно теорията за речевата дейност, актът на обмен на комплименти е присъщ на комуниканти, които създават кооперативен тон на интерактивното общуване. А самият акт на изказване на комплимент е признак, качество на вежливия човек. Следователно, принципът на кооперация и на вежливост стоят в основата на речевия акт комплимент.

Известната изследователка на руския речев етикет Н. Ю. Формановская включва комплимент заедно с похвалата в групата на т. нар. „одобрителни речеви актове“ като отбелязва, че основната разлика между тях се състои в това, че похвалата се отнася до характеристика на постъпката на събеседника [17].

Авторитетният руски лингвист Н. Д. Арутюнова, изследвайки речевите актове, отнася комплимент и похвалата към фатическия тип речеви актове, тъй като тяхната основна цел е общуването, а не съобщението на информация [1].

Реализирайки едновременно фатическа и референтна функция, според Леонтьев [5, с. 118], комплиментите справедливо се отнасят и към етикетните формули в езика, които намират широко приложение в много ситуации, изискващи например одобрителен коментар.

Съществуват и гледни точки, според които е трудно различаването на комплимент от похвалата. М.Ф. Федосюк, например смята, че подобни затруднения при разграничаването им са свързани, преди всичко, с еднаквите формални особености на речевия акт комплимент и похвала [16].

В трудовете на И. В. Панкратов комплиментът и похвалата имат различни трактовки. Комплиментът се определя като леко преувеличаване на достойнствата, които всеки би искал да види у себе си, а похвалата изразява положителна оценка, засягаща определени качества на събеседника в общуването [6, с. 37].

Оказва се, че до този момент в лингвистичната литература липсва точно и ясно определение на комплимент и похвалата, което да позволи разграничаването на тези речеви актове. Определянето на дадено речево действие като комплимент или похвала зависи до голяма степен от субективните възприятия на другия участник в речевото общуване. Ако получателят на комплимент или похвалата изпитва желание да отговори на репликата на своя партньор, то той определя това речево действие като комплимент, ако няма такава необходимост – като похвала. Отнасяйки комплимент към фатическите речеви актове, а похвалата към информационните, Р. В. Серебрякова предлага следните дефиниции на тези понятия:

Комплиментът е одобрителен фатически речев акт, чиято цел е формиране на положителни емоционални реакции у събеседника. Комплиментът се отличава със субективна оценка, с известно преувеличаване на достойнствата на събеседника и повишена емоционалност. Такъв тип речево действие предполага и фатическа реакция от страна на събеседника [9].

Похвалата е одобрителен информационен акт с предметна цел. Характерни черти на похвалата са обективност, кратка форма на изразяване и стандартност. Похвалата обикновено не предполага реакции [9].

Логично решение на въпроса е тези два речеви акта да бъдат разграничавани на ниво вид реч – в зависимост от това, дали се използват в диалогичното общуване или в монологичната реч. И тъй като диалогичната реч предполага обмен на реплики, на отправения комплимент се отговаря с етикетна формула за благодарност. При монологичната реч обектът на похвала е лишен от възможност да демонстрира реакция.

В по-новите изследвания комплиментите и похвалите се различават по комуникативната си цел. За похвалата най-важна е положителната оценка, а за комплимента – начинът, по който говорещият съобщава на събеседника си своите добри чувства и благоразположение. Следователно, в ситуации на междуличностно общуване, комуникативната цел на говорещия, който прави комплимент е да си създаде образ на вежлив събеседник и да предизвика симпатия у себе си, да достигне лична изгода [4, с. 129].

Има разнообразни по цел комплименти. Комплиментът от страна на инициатора на речта може да бъде по повод възрастта, външния вид, образованието, възпитанието, интелекта, моралните или професионални качества, умствените способности на събеседника. Говорещият, който прави комплимент пристъпва към това речево действие с различни интенции, които от една страна са подчинени на социалните норми в общоприетото поведение, и от друга – са свързани с личните му мотиви.

В ситуации на безконфликтно общуване комплиментът е в полза и на двамата участници в речевата интеракция. В качеството му на отправител на комплимента адресантът си създава образ на вежлив и възпитан човек, който е настроен да води кооперативен диалог с цел достигане на хармонични отношения с адресата. А адресата на свой ред получава „комуникативен подарък“, който благоприятства повишаването на настроението му и безапелационното приемане на предлагания от инициатора позитивен тон на общуване.

Комплиментът в условията на социална дистанция между комуникантите може да бъде възприет и като груба намеса в личната сфера, особено в ситуации на официално и делово общуване. Всичко, което е част от личната сфера на говорещия (предмети, идеи, оценки и т. н.) са особено ценни и значими за адресата, поради което той полага усилия за „охраняването“ ѝ и не е склонен лесно да допуска другите в нея. Този риск, разбира се, е по-малък в общуването между близки и приятели, защото тогава навлизането в личната сфера на събеседника (вкл. чрез комплименти, коментари, оценки, съвети и т.н.) е нормално и очаквано (а в много случаи дори и желано). Съответно рискът от нежелано преминаване в личната сфера на другия участник в общуването е много по-голям при общуване между непознати или слабо познати събеседници. [7, с. 85].

1. Изследването на национално-културните особености при употребата на фатическите емотиви, изразяващи комплимент в руската и българската речева практика е проведено с оглед на културните сценарии на употребата им и комуникативните интенции на носителите на езика при изказването им в ситуации на фатическо общуване.

1.1.Комплименти по повод външния вид

Най-често носителите на руския и българския език правят комплименти по повод външния вид на адресата. Интенцията в тези комплименти е свързана на първо място с високата степен на етикетизация на тези изказвания. Второ – комуникативната интенция на говорещия може да бъде маркер за начало на речевия контакт, особено в случаите когато актът на комплимента е отправен в ситуации на дружески разговор, затова и такива вежливи речеви формули често се правят при среща. Правейки комплимент за външния вид на събеседника,

говорещият се старая да е вежлив, да спазва принципите и постулатите в общуването и да установи добри отношения със събеседника си:

— **Ты изумительно выглядишь!**

— Ну-ну, Леон... — проговорила она и улыбнулась через силу.

— Ты явно торопишься, у тебя что-то стряслось, не стоит тратить время на комплименты. И все, подумал он (Рубина);

— **Сказал бы, что ты еще лучше стала. Но лучше некуда,** — хрипло произнес Макс.

— **Врешь, как всегда,** — насмешливо отреагировала она.

— **Да нет, в самом деле, выглядишь просто уникально.** (Данилюк)

— О, бабо, знаеш, че не съм се променила.

— **Как да не си! Годишите винаги добавят красота и сила на определен тип жени — и ти си такава.**

— **Ти също, бабо. Изглеждаш страхотно!** — Не говорехме празни приказки. Баба беше поне на петдесет и няколко, но на мен ми се струваше вечно млада. (BNC)

И в двата езика културните сценарии, при които се употребяват комплименти по повод физическите качества на адресата са катализатори на положително емоционално въздействие върху получателя им. При изразяването на такъв тип комплименти носителите на двата езика имат еднаква интенция, а именно да изразят своите най-искрени и положителни коментари и наблюдения по повод външността на събеседника и по този начин да създадат дружеска атмосфера в речевото взаимодействие. При анализ на ексцерпиранияте примери се откроява и още една обща черта – склонност към грацията на комплимента, особено в случаите когато общуването се развива между членове от едно семейство, между влюбена двойка или между много близки приятели:

— **Но до чего же вы, Ксения Игоревна, похожи на отца. Действительно, копия, только еще красивей...**

— *Можно просто Ксана. Спасибо за комплимент...*

— **Нет, я серьезно. Честно, такой красивой женщины, как вы, никогда не видел, а ведь я специализируюсь на фотомоделях, конкурсах красоты и всяком таком прочем. Куда до вас какой-нибудь Клаудии Шиффер или Евангелисте!** (Ткачева).

— **Много си хубава!** — не по-малко изплашено пошушна не неговият глас от говорния апарат.Вместо това говорният апарат повтори с повече виновност, отколкото възхита:

— **Наистина много си хубава!**

— **Само не добавяй пак, че ми трябвало друг мъж!** — избухна тя внезапно и от очите ѝ, празнично боядисани с разните козметики, рукнаха сълзи. (Л. Дилов);

— **Ева, съкровище, ама че ме уплаши! Не съм те виждал толкова издокарана и за миг помислих, че е майка ти. Не бях си давал сметка колко си приличате.**

— **Наистина ли, вуйчо Слейд?** — попита, просияло, момичето.

— **Можехте да сте близначки, толкова си хубава!** (BNC);

— *Как изглеждам?*

— **Възхитително** — прехласна се той.

- *Едва ли приличам на някой римски центурион?*
- ***Не. Приличаш на красиво младо момиче. Много си хубава, знаеш ли. Някога мислила ли си да работиш в театъра?***
- *Разбира се, че не. (BNC);*
- *Не съм жената, чийто крак вчера ти галеше. Изглежда, че си свикнал с такива жени.*
- ***Не, слава богу, ти си много по-красива и много по-изискана от нея.***
- *Нямам предвид това.*
- ***Да, но е така. Знаеш ли колко си красива?***
- *Имам си огледало.*
- ***Поне веднъж не си ли оглеждала челото си, Лидия? А после раменете, пръстите на ръцете и накрая коленете? И не си ли виждала как всичко това си подхожда и се съчетава едно с друго? (BNC)***

1.2. Compliment по повод интелектуалните качества на адресата

Отправянето на комплимент по повод интелектуалните качества на адресата могат да включват интенцията *извинение*. В такива случаи в културния сценарий присъства положителна компенсация на адресата. Говорещият с цел да съхрани кооперативния тон на общуването поднася извинение за постъпките и речевите си действия, за това, че е подценил определени качества у събеседника си:

- *Жаль, что я этого не слышал за год с лишком назад.*
- ***Каюсь, я был виноват перед тобой... Нет мне оправданий. Теперь ты с твоим умом, с твоею прозорливостью...***
- *Благодарю покорно.*
- ***Исправь мою вину и остановись на краю новой пропасти. Итак, в последний раз... (Лажечников);***
- *Недей да ми говориш за политика, все едно съм глупачка.*
- ***Трябваше да се досетя, че всичко това ти е ясно — отвърна той. — Помня те като малко момиченце. Никой не можеше да се мери с твоя интелект. (BNC).***

1.3. Compliment, отнасящ се до лични принадлежности на събеседника

Комплиментите, отправени по повод личните принадлежности на събеседника са тясно свързани с най-интимната сфера на адресата. Като се има предвид, че нахлуването в тази сфера не винаги се оценява положително, напълно логично би следвало културните сценарии, при които се използват подобни комплименти, да предизвикат отхвърляне или неприемане от страна на получателя им:

- *Я лучшая девушка в СССР.*
- ***Почему ты не носишь серую форму? Она тебе очень идет.***
- ***Пошел говорить глупости. (Радзинский)***

Такива комплименти могат да бъдат изказани в неподходящ момент или извън темата на общуването:

Един ден, по време на часа по писмени упражнения, той вдига ръка. Предполагам, че иска да вземе участие и с радост го посочвам. А той — ни в клин, ни в ръкав ми прави знак да се приближа и тихомълком казва:

— *Госпожо, тази рокля много ви отива — много сте красива с нея! Усмиввам му се и му благодаря за комплимента. А той допълва с лека нотка на обида:*

— *Това не е комплимент, а истина!*(С. Рачева)

Комплименти от такъв тип обаче, в речевото поведение на носителите на руския и българския език дават свобода на емоционалния изказ, особено когато се отнасят до любими, близки или до партньора в общуването.

Специалистите по речев етикет препоръчват на говорещия внимателно да се отнася към комплименти, засягащи най-личната сфера на човека. Например не е прието да се правят коментари, свързани със зъбите, ушите, носа или бузите на събеседника. Събеседникът от своя страна не би следвало да оспорва комплимента или да го отхвърля, тъй като този акт, по-скоро, би се възприел като демонстрация на липса на възпитание, отколкото като проява на скромност [11, с. 60].

1.4. Комплимент по повод изказана мисъл, мнение

По време на речевата интеракция събеседниците в общуването изпитват необходимост да коментират мислите на другия участник, ето защо за носителите на руския и българския език комплиментът по повод изказване често се използва във ситуации на фатическо общуване. В изследвания корпус подобни комплименти се срещат в различни ситуации на общуване и предизвикват специфични емоционални реакции като скалата им варира от абсолютната истина до иронията:

— *Незаметно мы проговорили часов восемь.*

— *Да, Толя, — заключил он, — ты был очень похож на глупого майского жука, который, совершая свой перелет, ударяется о высокий забор и падает в траву замертво.*

— *Ты сегодня красиво говоришь, папа!* — *сказал я с улыбкой.*

— *Стараяюсь!.. Дай-ка мне папиросу.* (Мариенгоф);

— *Мне уже четыре года.*

— *Всего четыре?* — *удивилась Аля.*

— *Ты очень хорошо говоришь.*

— *Я все буквы умею говорить, — гордо согласился он.*

— *В нашу группу приходил логопед, и все какие-нибудь буквы не выговаривают, а я умею даже «ры».*

— *Молодец, — похвалила Аля.* (Берсенева)

— *Вы не верите, ну, а я верю. У Достоевского или у Вольтера кто-то говорит, что если бы не было бога, то его выдумали бы люди. А я глубоко верю, что если нет бессмертия, то его рано или поздно изобретет великий человеческий ум.*

— *Хорошо сказано, — проговорил Андрей Ефимыч, улыбаясь от удовольствия.*

— *Это хорошо, что вы веруете. С такою верой можно жить припеваючи даже замуравленному в стене. Вы изволили где-нибудь получить образование?*(Чехов);

— *Как те казват?*

— *Имам си християнско име, ама всички ми викат Кукуряка.*

— *Ела, Кукуряк ефенди, ела да си пийнеш шербет....*

— *Не мога да пия шербет, беим.*

— *Защо?* — *Захранили са ме с винена попара и когато мога, пия вино вместо шербет.*
— *Хахаха...* — *засмя се Юмер бей.* — *Добре си изпроси вино, само че в конака няма. Ние, чедата на Аллах...*

— *В конака може да няма, ама за конака всичко има.*

— *Добре, добре го каза, Кукуряк ефенди!* Юмер бей плесна с ръце. Перде-чаушът, който стоеше във вратата, веднага се появи.

— *Кажете да донесат вино за гостенина! (Д. Мантов);*

— *Харесах те, когато дигаше фойтона. Казах още тогава, че ти мой ще бъдеш. Тази вечер аз дойдох да ти кажа, че и аз ще бъда само твоя.* — *Хубаво говориш. Харесват ми думите ти. Но ти забравяш, че имаш баща, че бащата ти е паша на Видин и че той по-скоро ще се съгласи да те убие, отколкото да те ожени за българин.*

— *Това кажи къде да идем, какво да правим, но знай, че искам да сме двама с теб, искам да сме заедно!*

— *Тук в пределите на бащините ти владения ние не можем да живеем (BNC).*

2. Тактическо използване на комплимента

2.1. Комплимент и посочване на недостатъци

Говорещият може да отпрати комплимент с интенцията да посочи на събеседника дадени недостатъци. В подобни ситуации изказването се оформя по два модела:

1) комплимент + недостатък

2) недостатък + комплимент + комплимент + комплимент.

Разиграването на тактическия ход на беседата по втория образец обикновено се предприема с цел да се запазят отношенията и тона на общуването. В двата езика комплименти с подобна интенция намират своята реализация в множество различни сценарии, най-често в ситуации на неофициално общуване между добре познати комуниканти.

— *Михайлов, хорошият ти мужик, но какой-то скучный. Он молчит.*

— *Скучный ты.* — *Алевтина сказала с вызовом и ждѣт ответа. (Маканин);*

Когато мы стояли в Палермо, тот отпускает его на берег и говорит:

— *Хороший ты у меня матрос, но усы у тебя паршивенькие.*

— *От родителей это у меня, ваше высокоблагородие. Будь я вашим сыном, я имел бы усы, похожие на бараньи рога. Одну девушку целовал бы, а семеро падали бы в обморок. (Новиков-Прибой);*

— *Ты ничего не понял,* — *сказала Ксана.* — *Ты умный, но ты и глупый, Гриша.* — *Она осторожно, пугливо дотронулась носком туфли до оскаленной волчьей пасти.* — *Зачем Косте этот волк, ну, скажи, зачем он ему?*

— *Выбросит. (Карелин).*

— *Не съм много сигурна, че там ще се чувствам на място. Той обхваща раменете ѝ и я погледна в лицето.*

— *Слушай, Лу Ан, трябва да имаш повече вяра в себе си. Е, не можеш да се похвалиш с престижни дипломи, но си умна, великолепа майка си и имаш добро сърце. По мое мнение това те извежда пред деветдесет и девет процента от населението.*

— *Не знам дали щях да се справя, ако ти не ми помагаше (BNC).*

2.2. Compliment and shortening the distance

Compliments are used as a way of shortening the distance in communication. When addressing someone, compliments, which are used in a diminutive-flattering way, are used. Compliments, which are in an additional degree, emphasize the importance of the compliments:

— *Ах, Настенька, — отвечал я, — я хоть и никогда не был советником, и тем более умным советником, но теперь вижу, что если мы всегда будем так жить, то это будет как-то очень умно, и каждый друг другу надаёт премного умных советов! Ну, хорошенькая моя Настенька, какой же вам совет? Говорите мне прямо; я теперь так весел, счастлив, смел и умен, что за словом не полезу в карман.*

— *Нет, нет! — перебила Настенька, засмеявшись, — мне нужен не один умный совет, мне нужен совет сердечный, братский, так, как бы вы уже век свой любили меня! (Достоевский).*

Вече няколко дни просто не мога да те позная.

— *Нищо ми няма — унило отвърна Харлан. Когато ги видя облечени като туземци от 20-ия Век, Туисъл направи опит да каже нещо духовито:*

— *Пресвято Време! — възкликна той. — Какви грозни одежди са носели хората в предисторическата епоха и все пак — ужасният костюм не е в състояние да скрие красотата ти, мила моя. (BNC)*

2.3. Compliment and creating good relations

Cultural scenarios, in which the goal is the creation of good relations between communicants, often start with the giving of compliments from one side to the other participants in the conversation:

— *О-о! — смеется Мак Орлан. — Вы могли бы быть репортером. У вас есть чутье и чувство юмора. Я очень рад знакомству с вами. — Он чуть приподымается с места и кланяется.*

— *Спасибо. (Горбатов);*

— *Ти самият каза, че съм една от най-оправните и властни жени, които си срещал.*

— *Думите ми бяха комплимент.*

— *Никога не можеше да разбере защо някои мъже харесваха само жени, които са безпомощни като новоизлюпени пиленца. За миг помежду им се установи напрегната тишина. (BNC)*

— *Все още ли изглеждам зле?*

— *Напротив, госпожо. Вие направо ... пращите от здраве. — увери я Ането.*

— *Хм, ще го приема като комплимент ... (BNC);*

— *Добър ден, сеньор Теодоро Искров — прозвуча от татък един топъл, кадифен баритон.*

— *Драго ми е да се запозная с вас, макар и отдалече. (BNC)*

3. Национално-културна специфика на комплиментите

Наблюденията на изследователите на руския речев етикет показват, че комплиментите в речевата култура имат незначително място. Например в сравнение с английския и немския комуникативен стил, в руския стил се наблюдава ниска честотност на комплименти [8, с. 155]. Комплиментите са характерни за речевото поведение на високообразованите хора и то не толкова често. Смята се, че сферата на комплиментите е тясно свързана със сферата на общуване между мъже и жени и актът на отправяне на комплимент се прехвърля като отговорност върху речевото поведение на мъжа. В структурата на комплиментите носителите на руския език използват най-често стандартни форми от типа *вы прекрасно выглядите*, а обектът на комплиментите изпитва затруднение при изразяването на реакцията. Ето защо в стремежа да се отговори вежливо, най-често се използва стандартната речева форма *спасибо*. Оказва се, че комплиментът е малко чужд за руската комуникативна култура, тъй като много носители на езика го определят като проява на неискреност, не искрена похвала. В руското общуване комуникантите могат да разобличат комплиментите (също както и при българското общуване) чрез етикетни изрази от рода „*спасибо за комплимент*“, „*умеете вы сказать комплимент женщине*“, което на практика свежда действието на комплиментите до минимум/незначителност [8, с. 128 – 129].

При провеждането на някои количествени изследвания се наблюдава следния факт – за българското речево поведение е характерна висока честотност при употребата на комплименти по повод външния вид, но носителите на българския език най-високо ценят комплименти, свързани с проява на нравствени, професионални или естетически качества. Такива комплименти обаче се срещат по-рядко и този факт има своето логично обяснение. В българската речева култура те се възприемат като по-деликатна тема на общуване, тъй като пряко се асоциират с навлизането в личната сфера на адресата, в неговото ментално и духовно пространство, а там достъпът се регламентира от определените културно-специфични норми на речевото поведение.

По признака *рутинност/нерутинност* в българската култура, а и в много други култури, висока оценка получават нерутинните комплименти, които се отличават с своята оригиналност и разнообразие както по отношение на ситуацията на употребата има, така и по отношение на използваните езикови средства [7].

Анализът на културните сценарии при реализацията на комплиментите в руския и българския език води до изброяване на редица общи черти в интенциите на носителите на езиците. В ситуации на фатическо общуване и в двете речеви култури комплиментите се отправят с цел: 1. Да се установят или да се поддържат добри отношения с партньора по комуникация 2. С интенцията молба, извинение, благодарност 3. Да се продължи темата на разговора – в случаи, при които събеседникът отклонява вниманието на говорещия от основната тема на беседата, говорещият прави комплимент, за да не се отклони от разговора, който го интересува 4. Да прекрати речевия контакт.

Освен това носителите на руския и българския език не изпитват стеснение да демонстрират емоциите си и не се притесняват да си „изпросят“ и комплимент. Следователно, при използването на фатически емотивни единици, изразяващи комплимент, можем да отбележим висока степен на доброжелателност у носителите на руския и българския език.

При отговорите на комплиментите и в двата езика се откриват сходни реакции на благодарност, коментар на комплиментите, приемане на комплиментите, игнориране, отхвърляне на комплиментите и др. Подобни реакции на комплиментите описва Ю. Стоянова [13] в

съпоставителното си изследване на българските комплименти в сравнение с английските и полските.

Съвременният модел на съпоставително изучаване на комплиментът като част от системата на фатическите емотиви предполага многостранното му изследване. Открояването на национално-специфичните особености при употребата на комплименти в руската и българската речева практика могат се проявят при проследяването и на други съществени фактори като: 1) синтактична и стилистична характеристика на комплиментата; 2) логическата структура на комплиментата – имплицатурите и пресупозициите на комплиментата; 3) степента на стандартизираност на фатическите емотиви, изразяващи комплимент и отговорите на комплиментата; 4) степента на комуникативната емоционалност при използването на комплименти.

References:

1. **Arutyunova, N., D., 1992:** Zhanry obshcheniya // Chelovecheskij faktor v yazyke. Kommunikaciya, modalynosty, dejksis. M., S.32-40.
2. **Bulgarian National Corpus (BNC)** <http://dcl.bas.bg/bulnc/>
3. **Van, G., H., 2010:** Analiz kommunikativnyh intencij komplimentov v russkoj i kitajskoj kulyture// Kulytura. Nauka. Integraciya, № 2 (10), 2010, S. 36-42.
4. **Guseva, M., A., 2008:** Gendernye harakteristiki verbalnogo vyrazheniya komplimentov// Vestnik pyatigorskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta, №2, 2008, S. 124-129.
5. **Kolmakova, V., V., Shalkov, D., Yu., 2016:** Proyavlenie rechevoj agressii v komplimente//Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki Tambov: Gramota, 2016. № 1(55): v 2-h ch. Ch. 1. S. 128-132.
6. **Leontyev, V.,V., 2001:** Zhenskie komplimenty v anglijskoj lingvokulyture//V.V. Leontyev // Vestnik VolGU. – Ser. 2: Yazykoznanie., Vyp. 1, 2001, S. 118-123.
7. **Pankratov, V., N., 2001:** Psihotekhnologiya upravleniya lyudymi. M: Izdatelystvo instituta psihoterapii, 2001, S.37 – 38.
8. **Paskalev, N. 2017:** Komplimentite v suvremenniya bulgarski ezik// Bulgarska akademiya na naukite izvestiya na instituta za bulgarski ezik „Prof. Lyubomir Andrejchin“, Kniga XXXI, S. 77 – 106.
9. **Prohorov, Yu., E., Sternin, I., A. 2006:** Russkie: kommunikativnoe povedenie. M.: Flinta: Nauka, 2006. 328 s.
10. **Serebryakova, R., V., 2002:** Nacionalnaya specifika rechevyh aktov komplimenta i pohvaly v russkoj i anglijskoj kommunikativnyh kulyturah // dis. Kand. Filol. Nauk, Voronezh, 2002, 202 s.
11. **Soldatova, O., S., 2010:** Vliyanie faticheskikh emotivov na anglijskij i russkij stili kommunikacii //Aktualnyye problemy gumanitarnyh i estestvennyh nauk, Moskva, 2010, № 10, s. 195 – 200.
12. **Sternin, I.,A., 1996:** Russkij rechevoj etiket. Voronezh, 1996, 125 s.
13. **Stefanova, M., 1997:** Poznavame li bulgarskiya rechev etiket. Sofiya, Klub 94, 1997, 127 s.
14. **Stoyanova, Y., 2006:** Tezi tuj opasni komplimenty // Littera et lingua (Elektronno spisanie za humanitaristika), 2006 <http://slav.uni-sofia.bg/liliJournal/archive/LiLi3/StojanovaJu.html>
15. **Surova, E., A., 2008:** K voprosu o kriteriyah tipologizacii vyskazyvanij v komplimentom diskurse// Mir lingvistiki i kommunikacii: elektronnyj nauchnyj zhurnal, №10, 2008, S. 38-45.
16. **Trofimova, N., A., 2008:** Ekspressivnye rechevye akty v dialogicheskom diskurse. Semanticheskij, pragmaticheskij, grammaticheskij analiz, SPb.: Izd-vo VVM, 2008, 376 s.

17. **Fedosyuk, M., YU., 1997:** Issledovanie sredstv rechevogo vozdejstviya i teoriya rechevyh zhanrov. // Zhanry rechi. Saratov, 1997, S. 38-42.
18. **Formanovskaya, N., I., 1988:** Rechevoj etiket i kulytura obshcheniya. M, 1988, 230 s.